

บริบทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13
กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
Context of the National Economic and Social Development Plan
No. 13 with Local Government Organizations

สรรพสิทธิ์ ชมภูณูช, ทิวกกร แสร้สุวรรณ,

ศรินดา สวนมาดี และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม

Sanpasit Chomphunuch, Thiwakorn Saesuwat,
Sirinda Suanmadee and Chot Bodeerat
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding author, E-mail : sanpasit@gmail.com

บทคัดย่อ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชน โดยรัฐบาลให้อำนาจการปกครองหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและชุมชน โดยมีองค์กรผู้รับผิดชอบอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง ตามวิธีที่เหมาะสมกับการปกครอง ทั้งนี้ การเสริมสร้างศักยภาพและวางแผนงานในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงมาจากกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในช่วงการเข้าสู่ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ตามลำดับ เพื่อนำมากำหนดแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาชุมชน ควรมีเป้าหมายสำคัญคือการกำจัดการเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ผลักดันให้คนในชุมชนเป็นผู้ประกอบการนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง ส่งผลให้มีความยากจนข้ามรุ่นลดลง

คำสำคัญ : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstracts

Local government organization is important to the administration of the state affairs of Thailand as due to have a close relationship with the people, by the government giving administrative powers or delegating powers of the local government to provide opportunities for local people have participated in the governance of the locality and community. The organization is responsible under federal control in a way that is appropriate for governance. However, this is Empowerment and planning of local government management must be aligned and linked from the 20-year National Strategic Framework (2018-2037). The National Economic and Social Development Plan, which is currently in the period of the 13th National Economic and Social Development Plan (2023 – 2027), and the Ministry of Interior strategic plan, respectively. In order to formulate the strategic plan of the local government as a guide to the preparation of the provincial development plan. District Development Plan ,local development plans and community development plans should have an important goal: to eliminate economic and social dispersal inequality. Strengthening the local communities. For example, promoting Thailand as a leading country in agricultural products and high-value processed agriculture pushing people in the community to be entrepreneurs leading to a strong small and medium enterprises resulting in reduced poverty across generations.

Keyword : National Economic and Social Development Plan No. 13; Local Government

บทนำ

ปัญหาและความท้าทายของประเทศไทยตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและปฏิรูปประเทศที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการกิจขององค์กรปกครองท้องถิ่น คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และการพัฒนาความเข้มแข็งของท้องถิ่น ตามรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ให้เข้มแข็ง อย่างต่อเนื่องให้เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยึดหลักประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมแก่เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ประชาธิปไตยสำหรับประชาชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่ประชาชนในท้องถิ่นและสังคมในภาพกว้างทั้งในและระดับนานาชาติให้การยอมรับในระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่นของประเทศไทย อีกทั้งปัญหาและความท้าทายของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ประเทศในช่วงเปลี่ยนผ่านการปฏิรูปต่อบริบท ของการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอีกประการคือ การเสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งตนเองของท้องถิ่น และ การเป็นกลไกสำคัญเชิงพื้นที่เพื่อการขึ้นนำการพัฒนาของพื้นที่และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนนำกลไกของท้องถิ่น ร่วมสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนแก่พื้นที่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่น โดยเน้นการเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาการบริหารและการจัดบริการสาธารณะตามบริบทภารกิจของท้องถิ่น และ สิ่ง

สำคัญอย่างสูงสุดคือการดำรงไว้ซึ่งการเรียนรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีการทำงาน ของการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยในทุกๆ การกิจ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นแผนการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ โดยที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่ การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580)

เพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผน การพัฒนาประเทศ ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมาย ตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม และโดยที่ทั่วโลก รวมถึงไทยยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการสถานการณ์แพร่

ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และ โครงสร้างในประเทศที่ยังคงมีข้อจำกัดภายในที่รอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติการกำหนดทิศทางการพัฒนา ประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายนอกและภายใน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งหมดที่สร้างผลต่อและมีอิทธิพลกับโครงสร้างและของประเทศ ในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลและกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตลอดจนสามารถนำพาประเทศให้เติบโตต่อไปท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์โอกาส จากความท้าทายภายนอกและสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศให้สามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13)

วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ถ่ายทอดวัตถุประสงค์หลักข้างต้นออกมาเป็นเป้าหมายหลัก 5 ประการ ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญให้สามารถตอบโจทย์พัฒนาการของเทคโนโลยีและสังคมยุคใหม่ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย
2. การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมเตรียมพร้อมกำลังคนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต
3. การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจและสังคม
4. การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริการให้มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหามลพิษสำคัญด้วยวิธีการที่ยั่งยืน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อมุ่งสู่การปล่อยคาร์บอนเป็นศูนย์ในระยะยาว
5. การเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยในการรับมือการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยการสร้างความพร้อมในการรับมือกับการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยโรคระบาด รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันให้เอื้อต่อสังคมและ

เศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้อย่างทันการณ์

นอกจากนี้ได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนาไว้จำนวน 13 หมุดหมายเพื่อเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน มีเป้าหมายและทิศทางที่ช่วยในการสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ ที่ครอบคลุม 4 มิติการพัฒนา ได้แก่

1. มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

หมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเพิ่มประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานของภาคเกษตร และการสนับสนุนบทบาทของผู้ประกอบการเกษตร

หมุดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพิ่มการพึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและกระจายรายได้สู่พื้นที่ และบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

หมุดหมายที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเดิมในอุตสาหกรรมยานยนต์สามารถปรับตัวไปสู่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้า พร้อมกับการลงทุนเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า รวมถึงการสร้างปัจจัยสนับสนุนเพื่อให้ผู้ใช้รถยนต์เปลี่ยนมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้า

หมุดหมายที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าจากสินค้าและบริการสุขภาพซึ่งไทยมีความได้เปรียบ รวมถึงการสร้างเสริมขีดความสามารถด้านการวิจัยเทคโนโลยีทางการแพทย์ และสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนในประเทศ

หมุดหมายที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค เป็นการยกระดับบทบาทของไทยในห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับการเป็นศูนย์กลางคมนาคมและโลจิสติกส์ และการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

หมุดหมายที่ 6 ไทยเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัล และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของอาเซียน มุ่งเน้นการผลักดันการเติบโตเศรษฐกิจดิจิทัล โดยการสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสม ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและกฎหมายกฎระเบียบ รวมถึงการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เดิมสามารถปรับเปลี่ยนไปสู่อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่มีผนวกเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) เพื่อให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันได้

2. มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

หมุดหมายที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ โดยผลักดันการพัฒนาศักยภาพของ SMEs สู่การเป็นผู้ประกอบการยุคดิจิทัล สามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าโลก และปรับเปลี่ยนการแข่งขันทางการค้าให้เป็นธรรมสำหรับ SMEs

หมวดหมู่ที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ โดยการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก การสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัล

หมวดหมู่ที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม โดยการแก้ไขปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้าที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนยากจน ทั้งในด้านการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ และการช่วยเหลือให้เด็กจากครัวเรือนยากจนได้รับการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการจัดความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตแก่คนไทยทุกช่วงวัย

3. มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมวดหมู่ที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรโดยการใช้ซ้ำ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ พร้อมทั้งการนำขยะหรือวัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างมูลค่า รวมถึงการเร่งลดก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะในภาคพลังงานและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง

หมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การสร้างความสามารถในการรับมือกับภัยธรรมชาติ โดยมุ่งเน้น การป้องกันภัยโดยใช้แนวทางธรรมชาติ เช่น การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็ก รวมถึงการพัฒนาประสิทธิภาพในการคาดการณ์และเตือนภัย

4. มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

หมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีโอกาสพัฒนาทักษะอย่างเต็มศักยภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ อาทิ ทักษะดิจิทัล รวมถึงการผลิตกำลังคนให้ตรงความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย

หมวดหมู่ที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยยกระดับภาครัฐให้มีสมรรถนะสูงและคล่องตัว สามารถก้าวสู่การเป็นภาครัฐดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงการยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็นและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินของทุกประเทศและมีความใกล้ชิดกับประชาชน จากทิศทางตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ตลอดจนพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจใหแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ดังกล่าว ทำให้การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนไป และตลอดทั้งการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามมาตรฐานตามที่ประชาชนมุ่งหวัง เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นหรือเพื่อประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม

จากรายงานการบริหารการเงินการคลังสาธารณะของประเทศไทยซึ่งจัดทำโดย (ธนาคารโลก, 2555 : 17) พบว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำยังอยู่ในระดับสูง โดยเกิดขึ้นมาจากการกระจุกตัวของการกระจายรายได้ที่ยังอยู่ในเขตเมืองหลวงมากกว่าต่างจังหวัดโดยมีอยู่ 3 ปัจจัยที่นำมาสู่ความไม่เสมอภาค คือ 1) การกระจุกตัวของงบประมาณและการให้บริการสาธารณะ 2) โครงสร้างการปกครอง ท้องถิ่นของไทยมีความซ้ำซ้อนในหน้าที่รับผิดชอบมากเกินไป และ 3) การติดตามและประเมินผลงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนในความดูแลน้อยกว่า 5,000 คน มี จำนวนมากถึง 3,000 แห่ง ซึ่งการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพต้องมีประชาชนมากกว่า 10,000 คน และหากควรวรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ให้ซ้ำซ้อนมากเกินไปได้การจัดการด้านงบประมาณ จะทำได้ดีขึ้น ทั้งเรื่องการจัดการทางภาษีท้องถิ่นที่จะเพิ่มงบประมาณต่อหน่วยงานได้มากขึ้น แต่รัฐบาลเองจะต้องปรับปรุงให้การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จนถึงหน่วยงานท้องถิ่นไม่มีรอยตะเข็บ เพื่อให้เงินงบประมาณลงสู่ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ตามหลักการของการกระจายอำนาจแบบบูรณาการและการรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดเล็กต่างๆให้เป็นหน่วยงานที่ใหญ่ขึ้นจะทำให้มีศักยภาพทางการเงินมากขึ้นจะทำให้โครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐระดับท้องถิ่นจะมีแรงจูงใจที่จะให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการถ่ายโอนและจัดสรรงบประมาณระหว่างรัฐบาลและท้องถิ่น (Intergovernmental fiscal transfer system) (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2552 : 43-49)

เนื่องจากการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นของไทยมีโครงสร้างการบริหารงานแบบคู่ขนาน คือ หน่วยงานระดับท้องถิ่นทั้งหมดมีการเลือกตั้งคณะกรรมการซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ตัดสินใจเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะ และการจัดลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณ ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารสูงสุดของ

จังหวัดแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานทั่วไปในหน่วยงานท้องถิ่นดังกล่าว ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนเกิดขึ้น (รองศาสตราจารย์ฉัตรสุมน วฤตภิรมย์ฉาย, 2558 : 46)

ภายใต้การบริหารแบบคู่ขนานในระดับท้องถิ่น ผลักดันให้ต้นทุนการบริหารเพิ่มสูงขึ้น ทำให้การประสานงานระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นมีปัญหาและทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในส่วนของความรับผิดชอบ และเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อให้บริการระดับท้องถิ่น ดังนั้น การปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินงานภาครัฐในระดับภูมิภาค รวมถึงปรับโครงสร้างภาครัฐให้มีเอกภาพ จะสามารถช่วยลดต้นทุนและทำให้การประสานงานระหว่าง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคดีขึ้น (รองศาสตราจารย์ฉัตรสุมน วฤตภิรมย์ฉาย, 2558 : 46)

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (locally self-government) มีลักษณะแตกต่างจากองค์กรมหาชนโดยทั่วไป แม้ว่าจะมีความอิสระ มีสถานะ เป็นนิติบุคคลมหาชน แต่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและนโยบายของชาติได้รับการ เลือกตั้งจากประชาชน เป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ ทำงาน “เสริม” ไม่ใช่แข่งขันกับราชการส่วนกลาง และมีอำนาจในการจัดเก็บภาษี ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มาจากการมีอำนาจที่ซ้ำซ้อนกันระหว่าง เทศบาลกับ องค์การบริหารส่วนตำบล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

การปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจของการจัดสรรทรัพยากรให้กับ ท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นลักษณะของการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่นภายใต้การถ่ายอำนาจจากรัฐบาล กลางสู่การตัดสินใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายอันแท้จริงก็คือการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถปกครอง ตนเอง (ไททัศน์ มาลา, 2553) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการปกครองท้องถิ่นจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญอย่างมากกับ หลักการกระจายอำนาจการปกครอง การกำหนดสัดส่วน อำนาจของการปกครองและความเป็นอิสระในการ บริหารงานระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศ ที่กำลังพัฒนาระบบการเมือง การปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้นการปกครองท้องถิ่นนับเป็นพื้นฐาน (Training Ground) ที่สำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพและขอบเขตของการปกครอง ตนเอง โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นความเข้มแข็งของประชาชนและศักยภาพของการ ปกครองท้องถิ่นจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าอำนาจอธิปไตยย่อมเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน เป็นสำคัญ นอกจากนี้แล้วสิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาก็คือ การปกครองท้องถิ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ กับชุมชน ภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน ไม่ได้กิจกรรมทุก ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ประชาชน และประชาสังคม ดังนั้น จึงต้องพยายามพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมดังกล่าวให้เกิดขึ้นอย่าง กว้างขวางภายในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (อุดม ทุมโฆสิต และคณะ, 2546) ซึ่งหากชุมชน มีความเข้มแข็งก็จะเป็นรากฐานที่สำคัญในการ เสริมสร้างให้ท้องถิ่นเข้มแข็งด้วยเช่นกัน ในประเด็น ดังกล่าวนี้นี้ (บรรศักดิ์อรรณโณ, 2545) ได้ให้เหตุผลเพราะ

จุดมุ่งหมายของการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญนั้นคือการเปลี่ยนจาก “รัฐกิจ” เป็น “ประชากิจ” และการเปลี่ยนจาก “ราษฎร” เป็น “พลเมือง” ดังนั้น องค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมดต้องตระหนักว่าตนเป็นเพียง “ผู้แทน” ที่ชุมชนท้องถิ่นเลือกเข้ามา ผู้มีบทบาทสำคัญที่แท้จริงก็คือชุมชนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง สอดคล้องกับเอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552) ที่อธิบายถึงแนวทางในการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นว่าหลักการของการปกครองท้องถิ่นที่ดีนั้นควรจะเน้นที่บทบาทในระดับของประชาชน ชุมชนหรือบทบาทของประชาสังคมให้มากขึ้น ซึ่งประชาธิปไตยท้องถิ่นต้องเป็น ประชาธิปไตยแบบที่ไม่เลียนแบบประชาธิปไตยระดับชาติ ต้องทำออกมาอีกแบบหนึ่งให้ต่างจากการเมืองในระดับชาติเป็นประชาธิปไตยที่คนอยากจะออกมาช่วยแก้ปัญหาท้องถิ่นของตนเอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็น “องค์กรแห่งการอาสา” ที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก ดังนั้นจะเห็น ว่าจุดหลักของการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นก็คือการสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นที่ประชาชนปกครองตนเอง ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การสร้างตัวองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างเดียว เท่านั้น เพราะประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง (Self-Government Democracy) เป็นประชาธิปไตยที่ต้องการให้ประชาชนเป็นพลเมืองผู้มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองหรือส่วนรวม เป็น ผู้มีความเสียสละเพื่อบ้านเมืองหรือส่วนรวม เป็นผู้มีความดีศรีมีความเป็นอิสระสามารถพึ่งตนเอง หรือ รวมกลุ่มกันเพื่อพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งหัวใจของการปกครองตนเองก็คือการตอกย้ำว่าประชาธิปไตยคือ การปกครองโดยประชาชนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กร

โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกตามหลัก PESTEL ดังนี้ (แผนกลยุทธ์กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกรม สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2561)

1. การเมือง (Political)

1.1 นโยบาย/ยุทธศาสตร์ระดับชาติต่าง ๆ ที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน เอื้อให้องค์กรสามารถนำมา ปรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์ขององค์กร และถือปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัด

1.2 การให้ความสำคัญกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติของรัฐบาล ทำให้องค์กร มีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความปรองดองสมานฉันท์

1.3 การให้ความสำคัญกับสถาบันหลักของชาติของรัฐบาล ทำให้องค์กรมีบทบาทในการเทิดทูนและ อารงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติและส่งเสริมการน้อมนำแนวพระราชดำริหลักการทรงงานและปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ (Way of Life)

1.4 การให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ (Area - based Approach) ของรัฐบาล ทำให้องค์กรมีบทบาทในการดูแลแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาในระดับพื้นที่ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจสร้างรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ

1.5 การให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดของรัฐบาล ทำให้องค์กรมีบทบาท ในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.6 การให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทำให้องค์กรมีบทบาทในการสนับสนุน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.7 การให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบบูรณาการของรัฐบาล เอื้อให้จังหวัด/กลุ่มจังหวัด สามารถดำเนินงานเชิงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.8 การให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในรูปแบบประชารัฐ เอื้อให้หน่วยงานสามารถดำเนินการ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.9 การให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตมิชอบของรัฐบาล เป็นโอกาส ขององค์กรในการกำหนดและขับเคลื่อนมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพตมิชอบ รวมทั้ง พัฒนาระบบการกำกับดูแลองค์การที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

1.10 ความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการสร้างโอกาส การพัฒนาของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และการดำเนินงานด้านการต่างประเทศขององค์กร

1.11 ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติที่มีแนวโน้มขยายตัวทั่วโลก รวมทั้งมีความรุนแรงและความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้องค์กรมีบทบาทในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการป้องกันการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

1.12 ความตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยสนับสนุนการบริหารงานขององค์กร ให้ประสบผลสำเร็จ

1.13 การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ระบบการเมืองที่ขาดเสถียรภาพ และการแทรกแซงทางการเมือง ในทุกระดับ มีผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายหรือโครงการที่ได้ดำเนินการอยู่ขององค์กร

1.14 การแข่งขันทางการเมืองระดับชาติที่รุนแรง ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดของประชาชน ส่งผลกระทบไปถึงการพัฒนาประเทศตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ระดับชาติที่กำหนดไว้

1.15 แนวโน้มการกระจายอำนาจ/ข้อเสนอการปฏิรูป อาจส่งผลต่อรูปแบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

2. เศรษฐกิจ (Economic)

2.1 การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลางส่งผลให้กลุ่มประเทศอาเซียนมีความสำคัญยิ่งขึ้น ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้องค์กรสามารถมีบทบาทในการ ส่งเสริมให้จังหวัด/กลุ่มจังหวัดนำประเด็นดังกล่าวมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา และมีบทบาทในการ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น เพื่อรองรับแนวโน้มเศรษฐกิจดังกล่าว

2.2 การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จาก ความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลงการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน

2.3 ความต้องการพืชพลังงาน สินค้าเกษตร และอาหารที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่การผลิตพืชอาหาร มีแนวโน้มลดลง ทำให้องค์กรมีบทบาทในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนรับมือกับปัญหาความมั่นคง ทางอาหารและพลังงานทดแทน

2.4 การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศจากความสงบเรียบร้อย ของบ้านเมือง ความรัก ความสามัคคีความปลอดภัยและมิตรไมตรีของคนไทย สนับสนุนการกระจายรายได้ทำให้มีอัตราการเติบโตทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและเสริมสร้างความมั่นใจในการเดินทางให้นักท่องเที่ยว

3. สังคมและวัฒนธรรม (Social and Culture)

3.1 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งลูกค้าหลักและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อองค์กร ส่งผลให้องค์กร ต้องพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าว

3.2 การที่ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้องค์กรมีบทบาทในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

3.3 การขยายตัวของเมืองและการเคลื่อนย้ายแรงงาน (แรงงานแฝง/แรงงานต่างด้าว) ที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง ทำให้องค์กรมีบทบาทในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาการขยายตัว ของเมือง/แรงงาน

4. เทคโนโลยี (Technology)

4.1 การก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลและประเทศไทย ๔.๐ เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปรับเปลี่ยนไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง และมีระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.2 นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ระบบวีดิทัศน์ทางไกล (Video Conference System) ระบบอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ช่วยเอื้อให้องค์กรสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

4.3 นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต้องมีการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้ทัน

4.4 การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน ขององค์กร

5. สิ่งแวดล้อม (Environment)

5.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงหลายครั้ง ในประเทศ ทำให้องค์กรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันในการเตรียมพร้อมรับมือ และจัดการกับปัญหาต่าง ๆ

6. กฎหมาย (Legal)

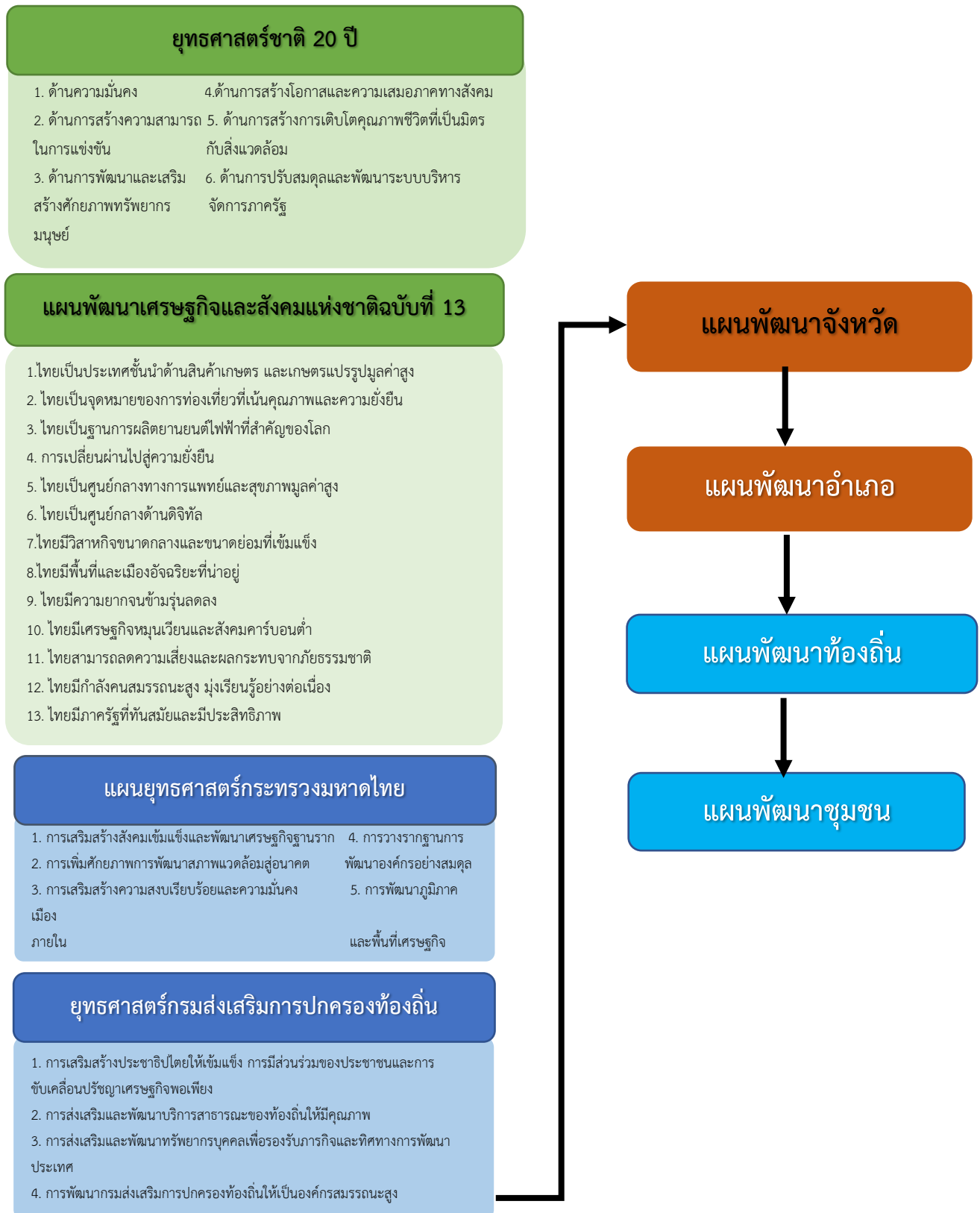
6.1 การมีกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่รองรับการดำเนินงานขององค์กรอย่างชัดเจน เอื้อให้องค์กรสามารถ ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 การมีกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ อย่างชัดเจน เอื้อให้จังหวัด/กลุ่มจังหวัดสามารถดำเนินงานเชิงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

6.3 การมีกฎ ระเบียบ กติการะดับโลกในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ เป็นต้น ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม ทำให้องค์กรต้องพัฒนา การดำเนินงานให้สอดคล้องเป็นไปตามมาตรฐานของกฎ ระเบียบ กติกาที่เกี่ยวข้อง

6.4 กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรบางฉบับมีข้อจำกัดไม่สอดคล้องกับ แนวทางปฏิบัติในสถานการณ์ปัจจุบัน ส่งผลให้องค์กรต้องพิจารณาทบทวนกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ เพื่อนำเสนอ ให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันการ

ความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาฉบับที่ 13 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภาพที่ 1 แสดงความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาฉบับที่ 13 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา : <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/428.pdf> (2020)

ความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มต้นตั้งต้นมาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แดกแขนงไปยังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสังเคราะห์ความเชื่อมโยงได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ส่งเสริมประชาธิปไตยในอปท. ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัด อปท. ดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน อปท. บรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ประสบภัยของ อปท. จากเหตุความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินโครงการพัฒนาสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนการจัดการศึกษาของ อปท.ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ด้านความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก ไทยเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัล โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องอาหารปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ยกระดับคุณภาพบริการ และส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเมืองรอง ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงประเพณี วัฒนธรรม/การท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง-สุขภาพ ดำเนินงานตลาดประชารัฐท้องถิ่นสุขใจ 4.0 (สินค้า อาหาร ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว)

3. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ สนับสนุนบทบาทของชุมชน อปท. ในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย กำหนดบทบาท และจัดสรรทรัพยากรให้ อปท. ในการเสริมพลังครอบครัว เสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษาสังกัด อปท. (โรงเรียนคุณธรรม) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัด อปท. พัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัด อปท. ส่งเสริมและพัฒนาายกระดับคุณภาพการศึกษา การอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข ส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก การดำเนินงานของนักบริบาลท้องถิ่น/ชุมชน

4. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สอดคล้องกับไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ ส่งเสริมให้ อปท. มีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาระบบการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาล อปท. องค์กรชุมชน ธุรกิจ หรือองค์กรประชาสังคม ส่งเสริมให้ อปท. เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่อาศัยในเขตเมือง พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของ อบต. สร้างกลไกทางกฎหมายและการบริหารเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการบริการสาธารณสุขของ อบต. ตามภารกิจถ่ายโอน สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยและการจัดวางผังเมืองที่เหมาะสม พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม (ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ) ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิง/ชาย ใน อบต

5. ด้านการสร้างการเติบโตคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ กระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน องค์กรประชาสังคม อบต. ในการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัย ดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บริหารจัดการลำน้ำและแหล่งน้ำขนาดเล็กของ อบต. ให้สวยงามใช้ได้ สนับสนุน อบต. ในการจัดการน้ำแบบบูรณาการ ธนาकरणน้ำใต้ดิน ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียใน อบต. การจัดการขยะในพื้นที่ของ อบต. ที่ติดชายฝั่งทะเล การจัดการขยะมูลฝอยของ อบต. การดำเนินงานอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.)

6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ สอดคล้องกับไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้ อบต. เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุงระบบข้อมูลกลาง อบต. การประเมินประสิทธิภาพของ อบต. (LPA) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการจัดเก็บรายได้ของ อบต. ให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน ปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชนของ อบต. จัดระบบบริหารงานบุคคลของบุคลากร อบต. พัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากร อบต

ประเด็นสำคัญในการเชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ไปสู่แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีเป้าหมายสำคัญที่ต้องทำให้สำเร็จคือ กำจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ป้องกันและจัดการผูกขาดทรัพยากร ตลาด เศรษฐกิจทุกรูปแบบ กระจายอำนาจการปกครอง เศรษฐกิจ ทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณสู่ท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการ

พร้อมไปกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นให้เป็นฐานหลักการพัฒนาประเทศ โดยมีกลไกหรือสถาบันทางสังคมในระดับท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ที่ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกลไกการขับเคลื่อนพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และร่วมกันติดตาม ประเมินผลการพัฒนา

การให้ความสำคัญกับนโยบายที่เป็นฐานชีวิตของประชาชน เช่น กระจายการถือครองที่ดินและฐานทรัพยากรสู่ชุมชน รับรองสิทธิชุมชนในการเข้าถึงจัดการทรัพยากรและธำรงอัตลักษณ์วัฒนธรรม พัฒนาความมั่นคงอาหาร คุ้มครองระบบนิเวศฐานทรัพยากรในระดับภูมินิเวศ พัฒนาระบบการผลิต เกษตรกรรมเชิงนิเวศ เกษตรกรรมยั่งยืนให้เป็นทิศทางเกษตรหลักของประเทศ พัฒนาพลังงานหมุนเวียนให้เป็นระบบพลังงานหลักของประเทศเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และกระจายเศรษฐกิจพลังงานสู่ประชาชน ยุติอุตสาหกรรมที่สร้างผลกระทบระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและชุมชน โดยเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับนิเวศและวิถีชุมชน

การขับเคลื่อนเหล่านี้คือการขับเคลื่อนจากฐานล่าง ด้วยระบบการกระจายอำนาจ และสร้างระบบการหนุนเสริมเชื่อมโยงกัน เป็นแผนของประชาชนที่หลากหลายไปตามสถานการณ์ วิถีชีวิต และเป้าหมายทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของแต่ละท้องถิ่น ภาคส่วน โดยยึดโยงความหลากหลายทั้งหมดไม่ให้ย้อนแย้งกันด้วยหลักการประชาธิปไตยและการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรสุมน พงศ์ปิฎก และสิริพันธ์ พลรบ. (2558). แนวทางการปรับปรุงฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล. *Public Health & Health Laws Journal*.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์และกอบกุลรายะนาคร. (2552). การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดการสาธารณะที่ดีชุดการวิเคราะห์ช่องว่างทางนโยบายสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สนสธ.)
- ธนาคารโลก. (2555). การบริหารการเงินการคลังสาธารณะของประเทศไทย : การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของไทย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ. 11 พฤษภาคม 2012. แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2012/05/world-bank-reportthe-federal-budget-local/>